

Satversmes aizsardzības birojs

A/K 286, Rīga, LV-1001, tālr. 67025407, fakss 67025406, e-pasts pasts@sab.gov.lv

Tieslietu ministrijai

2024. gada 22. februārī

Nr.5.2-10/24/91

Uz 01.02.2024. Nr. 1-12/355

*Par VDK darbiniekiem un informatoriem likumos
noteiktajiem ierobežojumiem*

Satversmes aizsardzības birojs (turpmāk - SAB) ir saņēmis un izvērtējis Jūsu vēstuli par speciālajos likumos noteikto ierobežojumu pārskatīšanu saistībā ar likumos ietvertajiem ierobežojumiem VDK štata vai ārštata darbiniekiem, aģentiem, rezidenti vai konspiratīvā dzīvokļa turētājiem.

SAB sniedz savā kompetencē ietilpstošajos likumos noteikto ierobežojumu analīzi un vērtējumu.

1. Likuma "Par valsts noslēpumu" 9.panta trešās daļas 4.punkts nosaka, ka pieeja konfidenciāliem, slepeniem un sevišķi slepeniem valsts noslēpuma objektiem tiek liegta personai, kuri ir vai ir bijusi PSRS, Latvijas PSR vai kādas ārvalsts, kas nav Eiropas Savienības vai Ziemeļatlantijas līguma organizācijas dalībvalsts, drošības dienesta (izlūkdienesta vai pretizlūkošanas dienesta) štata vai ārštata darbinieks, aģents, rezidents vai konspiratīvā dzīvokļa turētājs.

SAB vērtējumā šis ierobežojums ir saglabājams, jo nosacījuma būtība ir skatāma kopsakarā ar valsts drošības interesēm. Ņemot vērā to, ka Latvija ir NATO dalībvalsts, tai ir stingri jāievēro NATO drošības politikas pamatprincipi un jānodrošina visaugstākais drošības līmenis NATO klasificētās informācijas aizsardzībai. Šis pats nosacījums attiecas arī uz Latviju kā Eiropas Savienības dalībvalsti. Šādam ierobežojumam ir leģitīms mērķis aizsargāt valsts drošību un demokrātisko iekārtu.

Minētais ierobežojums ir samērīgs, jo visas valsts drošības un sabiedrības labums ir lielāks par konkrētās personas tiesību ierobežojumu.

2. Valsts drošības iestāžu likuma 20.panta pirmās daļas 11.punktā ir noteikts, ka par valsts drošības iestāžu amatpersonu vai darbinieku nevar būt persona, kura ir vai ir bijusi PSRS, Latvijas PSR vai kāda ārvalsts drošības dienesta (izlūkdienesta vai pretizlūkošanas dienesta) štata vai ārštata darbinieks, aģents, rezidents vai konspiratīvā dzīvokļa (seģorganizācijas jebkurā tās formā) turētājs.

SAB uzskata, ka ierobežojums ir saglabājams, jo nosacījums ir nozīmīgs saistībā ar valsts drošības interesēm. Latvijas iestāšanās sarunu laikā no NATO puses tika izvirzīts nosacījums, ka Latvijas valsts drošības iestādēs nedrīkst strādāt bijušie PSRS/LPSR VDK darbinieki (NATO personāla drošības instrukcija AC/35-D200, pielikums, 9b.punkts). Valsts drošības iestāžu amatpersonām un darbiniekiem tiešie amata pienākumi ir saistīti ar pieeju valsts noslēpumam, NATO un Eiropas Savienības klasificēto informāciju. Šādam ierobežojumam ir leģitīms mērķis - aizsargāt valsts drošību un demokrātisko iekārtu. Turklāt, ir nepieciešams nodrošināt, ka valsts noslēpumam, NATO un Eiropas Savienības klasificētai informācijai nepieklūst personas, kuras šo informāciju varētu izmantot pret Latvijas valsti vai kādu citu NATO vai Eiropas Savienības dalībvalsti. Bijušos VDK darbiniekus un informatorus ir pamats ietvert riska grupā, kas varētu apdraudēt Latvijas, NATO bloka un Eiropas Savienības dalībvalstu drošību.

Minēto ierobežojumu atcelšana Valsts drošības iestāžu likumā būtu papildus riska elements no pretizlūkošanas viedokļa. Turklāt norādām, ka minētie ierobežojumi attiecas arī uz pašreiz esošiem kāda ārvalsts drošības dienesta (izlūkdienesta vai pretizlūkošanas dienesta) štata vai ārštata darbiniekiem, aģentiem, rezidenti vai konspiratīvā dzīvokļa (segorganizācijas jebkurā tās formā) turētājiem.

Minētais ierobežojums ir samērīgs, jo visas sabiedrības labums un nacionālās drošības nodrošināšana ir nozīmīgāks faktors pretnostatot konkrētas personas tiesību ierobežojumiem.

Direktors

E.Zviedris

ŠIS DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU
UN SATUR LAIKA ZĪMOGU